

Міністерство освіти і науки України
Комунальний заклад вищої освіти
“Вінницька академія безперервної освіти”

Кафедра екології, природничих
та математичних наук
Магістерська кваліфікаційна робота на тему:
“**ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА ЯКОСТІ ПИТНОЇ ВОДИ
М. ВІННИЦІ**”

Роботу виконала:

Костюк Вікторія Вікторівна

Науковий керівник:

*Поліщук В.М., кандидат
географічних наук, доцент,
доцент кафедри екології, природничих
та математичних наук
КЗВО “Вінницька академія безперервної освіти”*

Актуальність теми: Найважливішим питанням сталого розвитку будь якої громади України є вирішення проблеми поліпшення якості питної води. За прогнозами ООН, до 2030 року водність об'єктів України зменшиться на 20%. Наразі держава є однією з найменш водозабезпечених країн Європи. В нас від низької якості питної води, що не відповідає санітарно-гігієнічним нормам і стандартам страждає кожний п'ятий громадянин, тоді як на планеті в – кожний десятий. Сучасна екологічна ситуація з водними ресурсами в Україні, в т. ч. м. Вінниці, характеризується сталим зростанням дефіциту питної води належної якості і захворювань від споживання неякісної питної води.

Мета магістерської кваліфікаційної роботи – визначити екологічну оцінку якості питної води різних джерел водопостачання м. Вінниці.

Об'єкт дослідження – питна вода різних джерел водопостачання в м. Вінниці, її відповідність санітарно-хімічним і санітарно-гігієнічним показникам.

Предмет дослідження – вплив різних чинників на якість питної води м. Вінниці.

Завдання:

- подати еколого-географічну характеристику об'єкту досліджень;
- опрацювати методику визначення показників якості питної води;
- з'ясувати основні вимоги споживачів до якості питної води;
- визначити основні фізико-хімічні показники якості водопровідної питної води м. Вінниці;
- встановити екологічну оцінку якості питної води у колодязях м. Вінниці на основі затверджених методик;
- встановити причини, що змінюють і погіршують якість питної води міста;
- на основі проведених досліджень, запропонувати комплекс заходів щодо поліпшення стану якості питної води у м. Вінниці.

Матеріали і методи дослідження

Дослідження проводились на базі навчально-наукової лабораторії “Екологічного моніторингу” кафедри екології, природничих та математичних наук КЗВО “Вінницька академія безперервної освіти”.

Інформаційною базою досліджень послужили відібрані й опрацьовані матеріали, звіти й доповіді департаментів (управлінь), органів місцевого самоврядування.

Методи дослідження:

математико-статистичні (для обробки даних); *об’ємний* (титрування), *фотометричний* (колориметричний), *аналітично-діагностичні*; *комплексний*, *ретроспективний* і *порівняльний* аналізи (для виявлення причинно-наслідкових зв’язків щодо зміни водних екосистем); *міждисциплінарний*, *екосистемний*, *ландшафтно-екологічний*, *гідроекологічний* і *созологічний* підходи (для екологічної оцінки якості питної, перспектив збереження водних екосистем), *картографічні* (для створення карт), моніторингу.

Гіпотеза дослідження полягала в тому, щоб визначити екологічну оцінку якості питної води м. Вінниці для цілей збалансованого водокористування в контексті стратегії сталого розвитку громади.

Інноваційність результатів дослідження полягала в тому, що відібрано проби питної води з централізованого і децентралізованого водопостачання м. Вінниці та проведено лабораторний аналіз щодо визначення санітарно-хімічних і санітарно-гігієнічних показників.

Проведені дослідження дозволять визначити реальну екологічну оцінку стану якості питної води м. Вінниці та запропонувати комплекс заходів раціонального водокористування для реалізації цілей сталого розвитку міської територіальної громади.

Теоретичне значення дослідження полягало в тому, що

- подано еколого-географічну характеристику м. Вінниці;
- визначено санітарно-хімічні і санітарно-гігієнічні показники якості питної води централізованого водопостачання м. Вінниці;
- визначено санітарно-хімічні і санітарно-гігієнічні показники якості питної води децентралізованого водопостачання м. Вінниці;
- встановлено екологічну оцінку якості питної води м. Вінниці;
- на основі проведених досліджень запропоновано комплекс заходів щодо поліпшення екологічного стану питної води централізованого і децентралізованого водопостачання м. Вінниці для реалізації цілей сталого розвитку територіальної громади.

Практичне значення одержаних результатів полягало у розробці комплексу заходів щодо поліпшення екологічного стану якості питної води м. Вінниці для цілей збалансованого водокористування в контексті стратегії сталого розвитку територіальної громади.

Результати дослідження апробовано в:

Костюк В.В., Поліщук В.М. Оцінка якості водопровідної питної води у Вінницькій області / Збірник статей викладачів, вчителів, студентів ступеня вищої освіти “магістр” та здобувачів наукового ступеня “доктор філософії” “Еколого-збалансований розвиток суспільства: стан, проблеми, перспективи: науково-методичне видання”. Редкол.: О.В. Мудрак (гол. ред.) та ін. Вінниця: КЗВО “ВАБО”, 2021. Випуск №3. С. 162-166.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
“ВІННИЦЬКА АКАДЕМІЯ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ”

Кафедра екології, природничих та математичних наук

**ЕКОЛОГО-ЗБАЛАНСОВАНИЙ
РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА:
СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**
ЗБІРНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ПРАЦЬ

Випуск 3

Вінниця – 2021

На виконання **першого завдання** у магістерській кваліфікаційній роботі розглянуто основні функції і властивості води.

Встановлено, що показники, які оцінюють за допомогою органів чуття (запах, колір, смак, присмак), називають органолептичними.

Проаналізовано, що органолептичні властивості води зумовлені фізичними, хімічними і біологічними факторами.

Подано характеристику органолептичних показників якості води, вивчено склад і категорії природних вод, з'ясовано, що склад природних вод формується під сукупною дією фізичних, фізико-хімічних і хімічних процесів за участю мінеральних і органічних речовин та живих істот.

Встановлено, що виділяють фізичні, хімічні (фізико-хімічні) та гідробіологічні (мікробіологічні) властивості води.

На виконання **другого завдання** у магістерській кваліфікаційній роботі розглянуто умови і методику проведення дослідження якості питної води централізованого і нецентралізованого водопостачання. **Подано** еколого-географічну характеристику об'єкту дослідження та методику проведення досліджень показників якості питної води. **Встановлено** основні джерела і види забруднення питної води централізованого і нецентралізованого водопостачання м. Вінниці.

На виконання **третього завдання** у магістерській кваліфікаційній роботі було розглянуто основні санітарно-хімічні і санітарно-гігієнічні показники якості питної води централізованого і децентралізованого водопостачання м. Вінниці, а також:

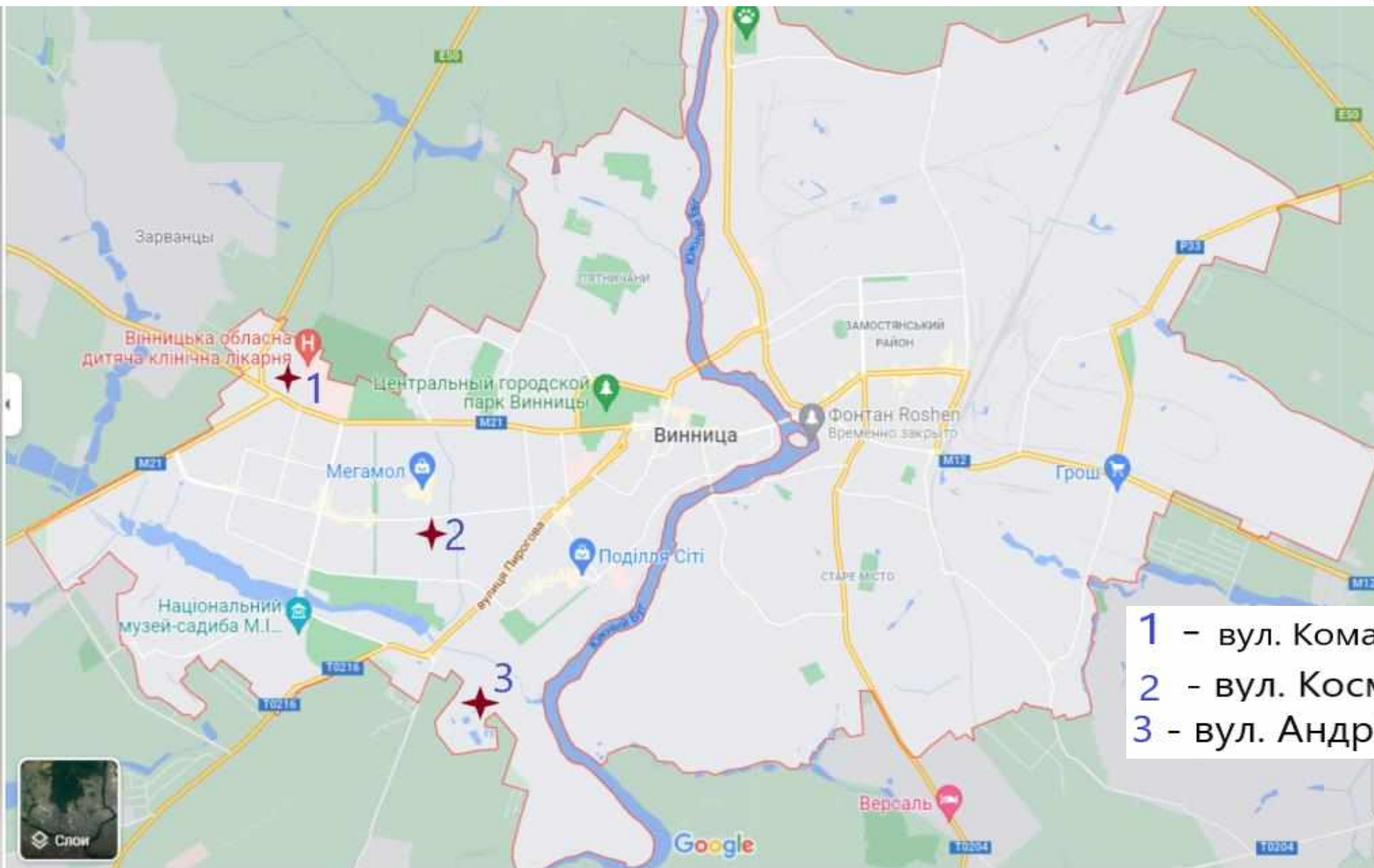
- 1) нормативи екологічної безпеки водокористування;
- 2) екологічні нормативи якості питної води;
- 3) нормативи гранично-допустимих концентрацій забруднюючих речовин у питній воді.

З'ясовано основні санітарно-хімічні і санітарно-гігієнічні показники якості питної води централізованого і децентралізованого водопостачання м. Вінниці для цілей раціонального водокористування.

Встановлено екологічну оцінку якості питної води м. Вінниці.

На основі проведених досліджень запропоновано комплекс заходів щодо поліпшення екологічного стану питної води централізованого і децентралізованого водопостачання м. Вінниці для реалізації цілей сталого розвитку територіальної громади.

Місця відбору проб питної води м. Вінниці (з нецентралізованого водопостачання)

- 1 - вул. Комарова 6
- 2 - вул. Космонавтів 70
- 3 - вул. Андрія Первозваного, 34

Дослідження відібраних проб води в Навчально-науковій лабораторії “Екологічного моніторингу”

REDMI NOTE 8T
AI QUAD CAMERA

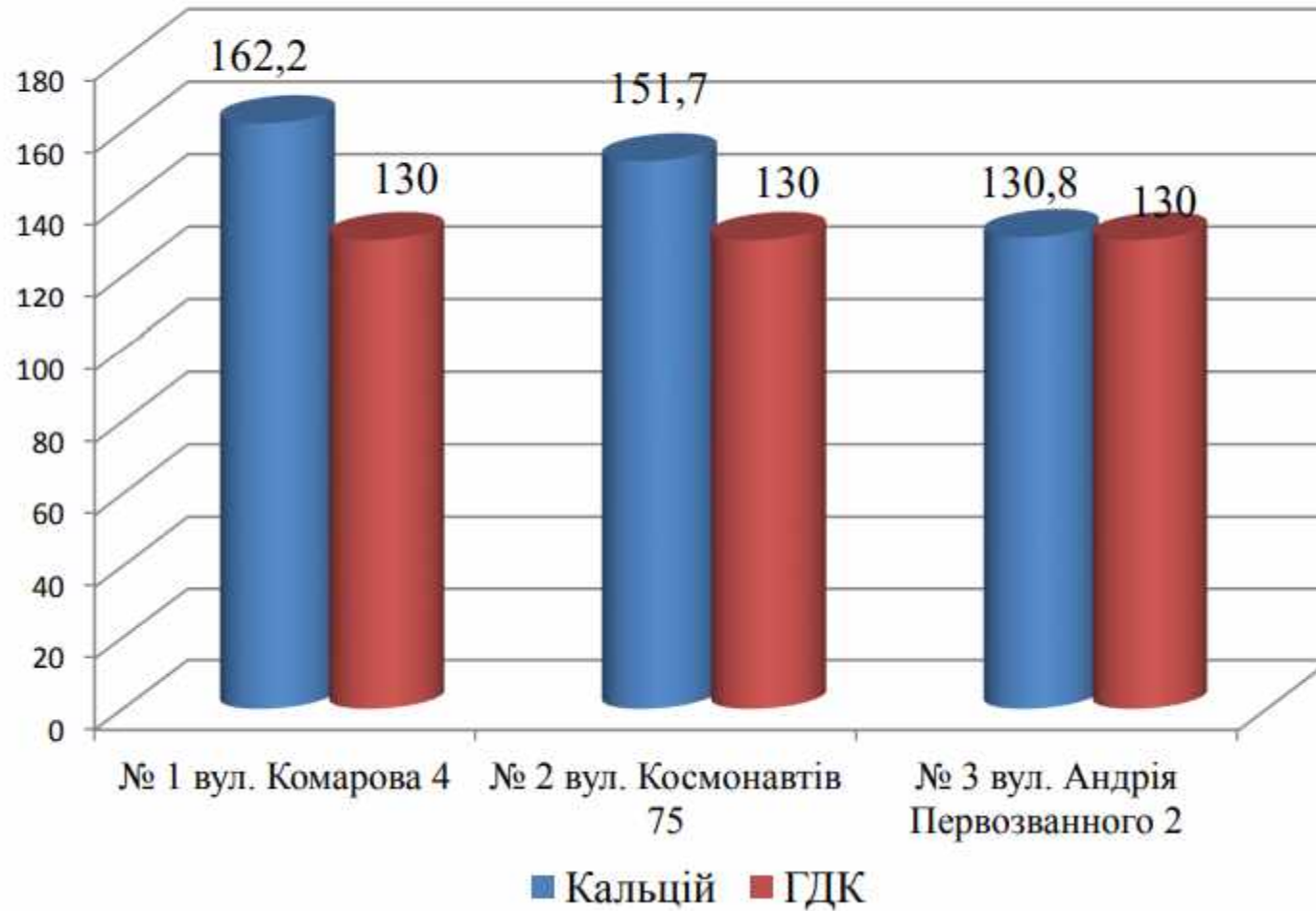
Результати аналізів екологічного стану питної води м. Вінниці

Санітарно-хімічні показники якості питної води

№ п/п	Найменування показника	Значення показника			ГДК _{пит.Н2О} з колодязів та каптажів джерел
		№1 вул. Комарова 4,	№2 вул. Космонавтів 75	№3 вул. Андрія Первозван- ного 2.	
1.	Водневий показник, рН	7,51	7,42	7,23	6,5-8,5
2.	Загальна жорсткість ммоль/л	10,18	8,88	9,14	≤ 10,0
3.	Кальцій, мг/л	162,2	151,7	130,8	≤ 130
4.	Магній, мг/л	22,23	12,7	19,05	≤ 80
5.	Марганець, мг/л	0,03	0,031	0,41	≤ 0,5
6.	Хлориди, мг/л	28,4	71,0	95,85	≤ 350
7.	Нітрати NO ₃ , мг/л	38,54	31,89	11,52	≤ 50,0
8.	Загальне залізо Fe, мг/л	0,11	0,14	0,21	≤ 1,0

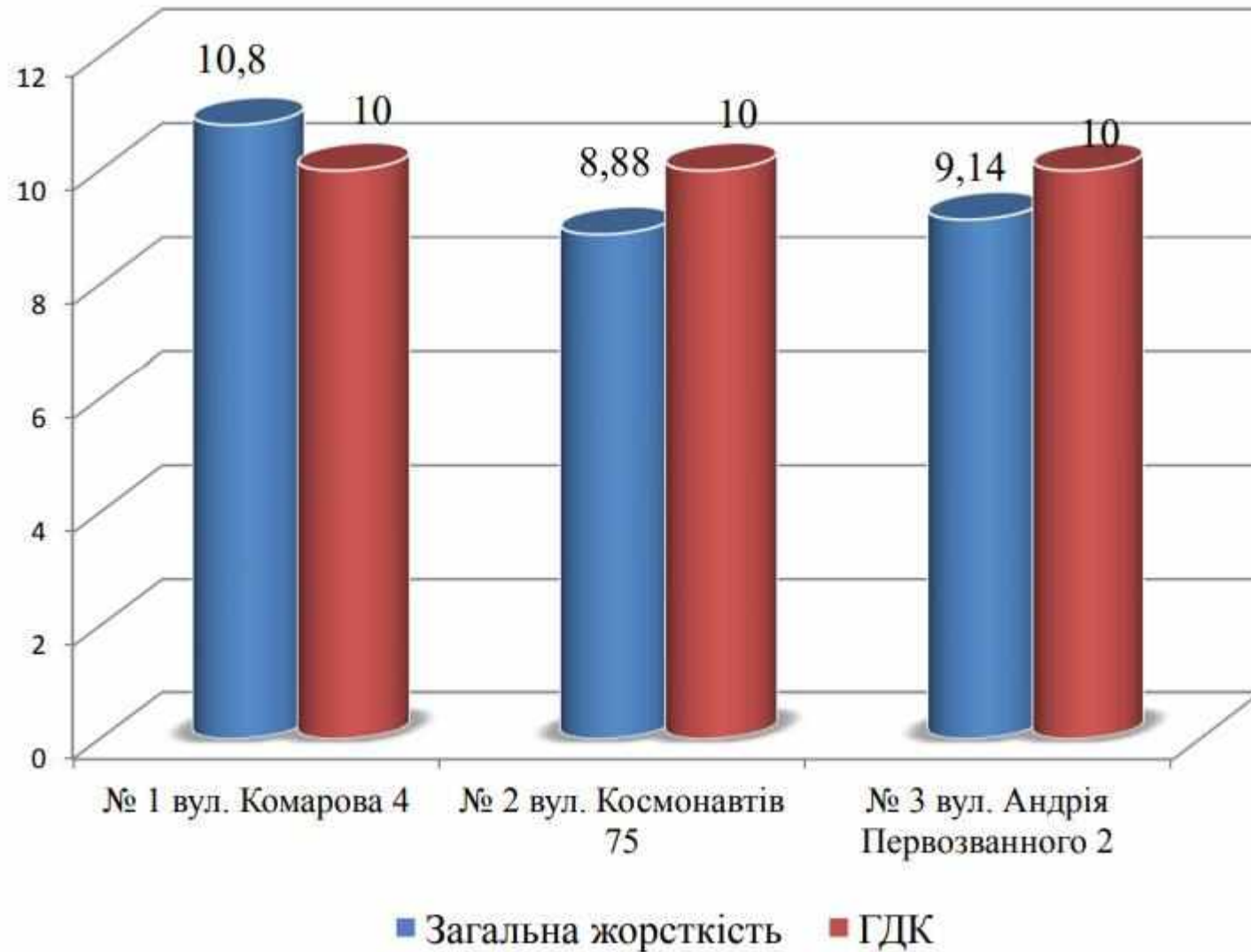
Результати аналізів екологічного стану питної води м. Вінниці

Концентрація кальцію в питній воді

Результати аналізів екологічного стану питної води м. Вінниці

Концентрація загальної жорсткості

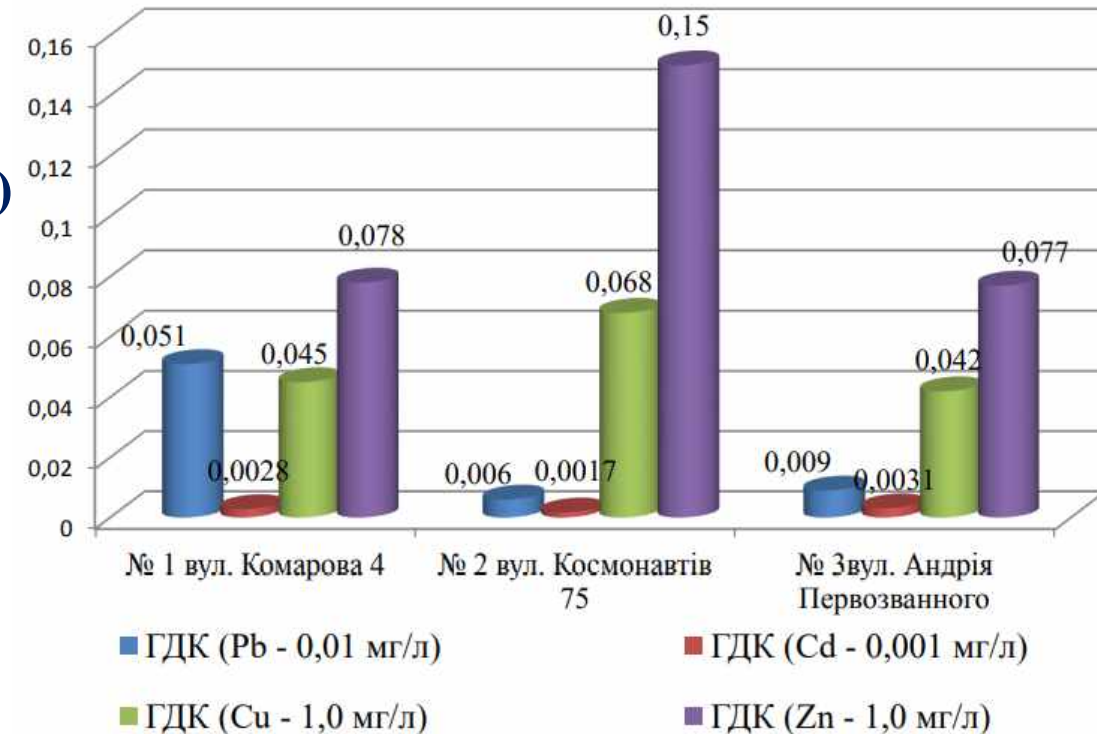

Результати аналізів екологічного стану питної води м. Вінниці

Вміст важких металів у питній воді (мг/дм3)

№п/п	Об'єкт дослідження	Фактичні показники забруднення, мг/л			
		ГДК (Pb - 0,01)	ГДК (Cd - 0,001)	ГДК (Cu - 1,0)	ГДК (Zn - 1,0)
1.	№1 вул. Комарова 4,	0,051	0,0028	0,045	0,078
2.	№2 вул. Космонавтів 75,	0,006	0,0017	0,068	0,15
3.	№3 вул. Андрія Первозванного,	0,009	0,0031	0,042	0,077

Концентрація вмісту важких металів у питній воді (мг/дм3) відповідно до ГДК

1. Для лабораторних аналізів було обрано державні нормативні вимоги у сфері водокористування і водозабезпечення, а саме: ДСТУ 7525:2014 «Вода питна. Вимоги та методи контролювання якості» та норми Закону України «Про питну воду та питне водопостачання», ДСанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною». Дослідження якості питної води було проведено за фізико-хімічною оцінкою, яка включала дослідження санітарно-хімічних і санітарно-токсикологічних показників.
2. Відповідно до отриманих результатів встановлено: *Водневий показник рН* згідно санітарних норм становить 6,5-8,5. Згідно наших досліджень у всіх трьох варіантах спостерігалась норма по цьому показнику; *Концентрація магнію* згідно норми ГДК < 80 мг/л, відповідно до результатів дослідження, перевищень також не зафіксовано, зокрема показники по досліджуваних джерел були меншими у 3,6; 6,3; 4,2 рази відповідно; *Концентрація марганцю* згідно норми ГДК < 0,5мг/л. Відповідно до результатів дослідження відмічається позитивна динаміка, тобто перевищень не зафіксовано. А результати згідно досліджуваних показників були меншими відповідно у 16,6; 16,1; 1,2 рази; *Концентрація хлоридів* відповідно до норми ГДК < 350 мг/л, згідно результатів дослідження перевищень не зафіксовано. А концентрації хлоридів були меншими у 12,3; 4,9; 3,7 рази відповідно; *Вміст заліза* у питній воді має становити відносно ГДК < 1,0. Результат перевірки показав, що він був присутній у досліджуваній воді, але перевищень не було, а навпаки меншою у 9,09; 7,14; 4,76 рази відповідно; *Концентрація нітратів* у питній воді дорівнює нормі ГДК < 50,0. Згідно результатів: у варіанті №1 – вул. Комарова 4 – 38,54 мг/л, №2 – вул. Космонавтів 75 – 31,89 мг/л, №3 – вул. Андрія Первозванного 2 – 11,52 мг/л, ці показники були менші норми у 1,3; 1,6 та 4,3 рази. *Норма кальцію* становить ГДК < 130мг/л. У варіанті № 1 вул. Комарова 4, – найбільша концентрація кальцію – 162,2 мг/л, таке перевищення є більшим у 1,25 рази, відносно варіанту № 2 вул. Космонавтів 75, – 151,7 мг/л, це відповідно більше у 1,17 разів, а концентрація по вул. Андрія Первозванного – 130,8 мг/л, що більше у 1,006 разів. Концентрація загальної жорсткості згідно ГДК < 10,0 ммоль/л. Перевищення у варіанті по вулиці Комарова 4, – 10,8 ммоль/л, концентрація більша у 1,08 разів. На вулицях Космонавтів 75, – 8,88 моль/л і вул. Андрія Первозванного 2, – 9,14 ммоль/л, перевищень не було, концентрації були відповідно у 1,13 та 1,09 рази.
3. Аналіз за санітарно-токсикологічними показниками: *Концентрація свинцю* згідно норми ГДК (Pb) – 0,01мг/л, згідно отриманих результатів по вул. Комарова 4, – 0,051мг/л, перевищення відносно норми у 5,1 рази, що стосується інших вулиць, то концентрації є меншими у 0,6 і 0,9 рази відповідно; *Концентрація кадмію* згідно норми ГДК (Cd) – 0,001мг/л, згідно з результатами дослідження, відмічається перевищення на всіх вулицях у досліджуваних точках водозабору, вул. Комарова 4, показник – 0,0028 мг/л, вул. Космонавтів 75, – 0,0017 мг/л, вул. Андрія Первозванного – 0,0031 мг/л, ці значення перевищували ГДК у 2,8; 1,7; 3,1 рази відповідно; *Концентрація міді* згідно норми ГДК (Cu) – 1,0 мг/л, згідно отриманих результатів перевищень не виявлено, показники були меншими відносно норми у 22,2; 14,7; 23,8 рази; *Концентрація цинку* згідно норми ГДК (Zn) – 1,0 мг/л, відповідно до результатів, перевищень не відмічалось, а навпаки були меншими відносно норми у 12,8; 6,7 та 12,9 разів відповідно.

Рекомендації

18

з охорони питних джерел водопостачання:

- вдосконалювати та запроваджувати на рівні держави європейські стандарти питної води відповідно до Рамкової Директива 2000/60/ЄС від 23 жовтня 2000 р., що вимагає впровадження інтегрованого управління водними ресурсами. Інструментом досягнення цього завдання є жорсткі санітарно-гігієнічні та адміністративні заходи, щодо встановлення та чіткого регулювання водоохоронних зон;
- проводити протиерозійні заходи з метою зменшення деградації ґрунтового покриву, який не буде порушувати роботу підземних вод;
- регламентування всіх видів господарської та будь-якої іншої діяльності, яка здійснює вплив на стан підземних вод, зокрема на водозабори підземних вод централізованого та нецентралізованого господарсько-питного водопостачання;
- застосування водоохоронних заходів, які виключають можливість негативного впливу підприємств і споруд на підземні води при проектуванні будівництва будь-яких підприємств і споруд;
- забезпечення організації і експлуатації зон санітарної охорони джерел водозаборів підземних вод;
- здійснення заходів щодо запобігання і ліквідації витоків стічних вод та забруднювальних речовин з поверхні землі, каналізаційних систем, фільтруючих накопичувачів, відстійників, та інших споруд і попаданню цих речовин у горизонти підземних вод;
- підвищення рівня очищення стічних вод і недопущення скиду у водостоки, водойми та підземні водоносні горизонти неочищених стічних вод та рідких токсичних відходів промислових підприємств;
- дотримання природоохоронних вимог при бурінні водоносних горизонтів питних підземних вод свердловинами різного призначення, при проведенні робіт з пошуків і розвідки підземних вод, а також при проектуванні, будівництві і експлуатації водозаборів підземних вод.

Дякую за увагу!